	doktori
9.	**Taqrizchilar:** Rustamiy S. – O‘zbekiston Xalqaro Islom Akademiyasi dotsenti, filologiya fanlari doktori Jo‘rayev J. – O‘zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti yetakchi ilmiy xodimi, filologiya fanlari doktori

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

“TASDIQLAYMAN”
Rektor G.Rixsiyeva
____
202_ yil “28” avgust

SHARQ MUMTOZ POETIKASI

FANNING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	200000	– San’at va gumanitar fanlar
Ta’lim sohasi:	230000	– Tillar
Mutaxassislik:	70230301	–Matnshunoslik va adabiy manbashunoslik (sharq tillari bo‘yicha)

Toshkent – 2021

	Toshkent: O‘zbekiston, 2017. 2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2016. 3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. 4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017. 5. Исҳоқов Ё. Сўз санъати сўзлиги. Ўқув қўлланма. – Тошкент, 2006. 6. Комилов Н. Тасаввуф. Ўқув қўлланма. – Тошкент, “Мовароуннахр – Ўзбекистон”, 2009. 7. Навоий ғазаллари. (насрий баён, шарҳ ва изоҳлар). 1-китоб, Нашрга тайёрловчи Б.Тўхлиев. Ўқув қўлланма. – Тошкент: ТДШИ, 2015. 8. Навоий ғазаллари. (насрий баён, шарҳ ва изоҳлар). Тузувчи ва нашрга тайёрловчи Б.Тўхлиев, Д.Тўхлиева. Ўқув қўлланма. – Тошкент, 2016. 9. Салоҳий Д. Навоий ғазалиёти. Ўқув қўлланма. – Самарқанд: Zarafshon, 2013. 10. Тўхлиев Б. Адабиёт ўқитиш методикаси. Ўқув қўлланма. – Тошкент, Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий кутубхонаси нашриёти, 2016. 11. Тўхлиев Б. Навоий ўгитлари. Ўқув қўлланма. – Тошкент, 2016. 12. Шарқ мумтоз поэтикаси манбалари Ҳ.Болтабоев талқинида. Ўқув қўлланма. – Тошкент: Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси, 2008. 13. ХХ аср ўзбек мумтоз адабиётшунослиги. Антология. Тузувчилар Б.Каримов ва б. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси, 2016. **Axborot manbalari** 4. www.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali. 5. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 6. www.turfanforschung.com 7. www.tonyukuk.com 8. www.ziyonet.uz; 9. www.bilim.uz
7.	O‘quv dasturi “Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik” kafedrasida ishlab chiqilgan va 2021 - yil “27” avgust dagi “1” – sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan. O‘quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti Kengashining 2021 - yil “28” avgust dagi “1” -sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas’ul:** To‘xliyev B. – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti, Mumtoz filologiya va adabiy manbashunoslik kafedrasi professori, filologiya fanlari

5. Poetik matnni janr jihatdan tahlil qilish.
6. Matn matnni shakl va mazmun birligiga ko‘ra o‘rganish.
7. Poetik matn qofiya tizimi ustida ishlash.
8. Poetik matn vazlar tizimi ustida ishlash.

Alohida asarning poetik tahlili.

3. **V. Ta’lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalari**

“Sharq mumtoz poetikasi” fanini o‘zlashtirish jarayonida **magistr:**

- Sharq tillaridagi mumtoz asarlarni tahlil etishning an’anaviy va zamonaviy usullari ***haqida tasavvurga ega bo‘lishi;***

- Mumtoz poetikadagi asosiy tuahunchalarmohiyatini ***bilishi va ulardan amaliyotda foydalana olishi;***

–Mumtoz poetika manbalaridan olingan fakt va materiallarni ijodiy ishlariga qo‘lashga oid ko‘nikmalariga ega bo‘lishi;

–Mumtoz matnlarni tahlil etish asnosida mavzuga oid material to‘play olishi;

–Mumtoz poetika asarlarni o‘qish va ularni tahlil etish orqali badiiy matnning lingvo-poetik xususiyatlarini anglash ***ko‘nikmalariga ega bo‘lishi kerak.***

4. **VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:**

- ma’ruzalar;
- interfaol keys-studylar;
- seminarlar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

5. **VII. Kreditlarni olish uchun talabalar:**

joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.

6. **Asosiy adabiyotlar**

1. Болтабоев Ҳ., Маҳмудов М. Адабий-эстетик тафаккур тарихи. 1-жилд. (Қадимги давр) Дарслик. – Тошкент: Мумтоз сўз, 2013.

2. Болтабоев Ҳ., Маҳмудов М. Адабий-эстетик тафаккур тарихи. 2-жилд. Ўрта асрлар. Уйғониш даври (IV-XVI асрлар) Дарслик. – Тошкент: Мумтоз сўз, 2016.

3. Шарқ мумтоз поэтикаси. Ҳ.Ботабоев талқинида. – Тошкент, Ўзбекистон миллий энциклопедияси давлат илмий нашриёти, 2008.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. –

Fan/modul kodi	O‘quv yili		Semestr	ECTS -Kreditlar	
SMP104	2021-2022		2	4	
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**			**Haftadagi dars soatlari**	
Majburiy	O‘zbek			4	
1.	**Fanning nomi**		**Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta’lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Mutaxassislikning nazariy masalalari		60	60	120

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o‘qitishdan maqsad – talabalarga o‘rganilayotgan sharq tilidagi adabiy asarlar badiiyatiga oid nazariy manbalarni, xususan, poetikaga oid ilmiy-nazariy masalalarni, ushbu jarayonda alohida olimlarning o‘rni va ular yaratgan ilmiy asarlarning mazmun va mohiyati, ularning nazariy hamda amaliy ahamiyati haqidagi ilk ma’lumotlarni talqin etish bilan bog‘liq masalalarni o‘rgatish, shuningdek, ulardan o‘zlarining amaliy faoliyatlarida foydalana olishga oid ko‘nikma va malakalarini shakllantirish va rivojlantirishdan iborat.

Fanning vazifasi – magistratura bosqichiagi talabalarga nazariy poetikaning shakllanishi va rivojiga oid ilk ma’lumotlarni yetkazish;

– Mumtoz poetika ijodkorlarining asarlari bilan tanishish;

– Poetikaning asosiy masala va muammolari haqida tasavvurlarni shakllantirish va takomillashtirish;

– Mumtoz poetika namunalarini tahlil qilish asosida ularning mazmuni bilan tanishi hamda ularning ilmiy-nazariy hamda ilmiy amaliy ahamiyatini belgilash;

– Olingan bilimlarni alohida badiiy asarlarga tatbiq eta olishga oid ko‘nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Mavzu: “Sharq mumtoz poetikasi” fanining mazmuni va predmeti
Mumtoz poetikaning asosiy manbalari.

2-mavzu: Mumtoz poetikaning shakllanishi
Arastuning “Poetika” asari: mazmuni va mohiyati

3-mavzu: Mumtoz arab poetikasi
Ilmi bade’ haqida tushuncha

4-mavzu: Mumtoz poetikaning shakllanishida buyuk mutafakkirlarning o'rni

Forobiy, Ibn Sino, Mahmud Zamahshariylarning poetikaga oid qarashlari.

5-mavzu: Mumtoz fors-tojik poetikasi

Muhammad ibni Umar Roduyoniyning "Tarjimonul-baloga", Rashididdin Vatvotning "Hadoyiq us-sehr fi daqoyiq ush-she'r", Koshifiyning ""Badoe ul-afkor fi sanoe' ul-ash'or" risolasi tahlili.

6-Mavzu: "Funun al-balog'a"

"Funun al-balog'a" – turkiy tildagi ilk poetik qo'llanma sifatida.

7-Mavzu: Alisher Navoiy va mumtoz poetika

"Mezon ul-avzon", "Muhokamat ul-lug'atayn" va "Majolis un-nafoyis"da poetika masalalarining aks etishi.

8-mavzu: Bobur adabiyotshunos olim sifatida

Boburning adabiyotshunoslikka qo'shgan hissasi. "Risolai aruz" ("Muxtasar") asarining turkiy aruzni o'rganishdagi o'rni.

9-Mavzu: She'riy san'atlar va ularning takomili

She'riy san'atlar, ularning tasnifi va namoyon bo'lish shakllari. (Atoullo Husayning "Badoyi us-sanoye" asari misolida)

10-mavzu: She'riy san'atlar va ularning takomili. Ma'naviy san'atlar

Ma'naviy san'atlar. Ularning turlari. Ularning namoyon bo'lish shakllari

11-mavzu: She'riy san'atlar va ularning takomili. Lafziy san'atlar.

Lafziy san'atlarning turlari. Ularning vazifalari.

12 -mavzu: Lafziy san'atlar va ularning takomili. Lafziy san'atlar

Ma'naviy-lafziy san'atlar. Ularning turlari

13-mavzu. Furqat. Shoir ahvoli va she'r xususida.

Asarning mazmuni va mohiyati.

14- mavzu: Mumtoz poetikaning zamonaviy talqinlari.

I.Sulton, A.Rustamov, Y.Is'hoqov, V.Rahmonov, A.Hojiahmedov.

15- mavzu: Mumtoz poetikaning nazariy va amaliy ahamiyati.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlarda ilmi toliblar kursning muhim qirralarini amaliy jihatdan o'rganishga e'tibor qaratadilar.

Amaliy darslarda ko'zda tutilgan mavzular:

1. Nazariy manbalar ustida ishlash.
2. Arastuning "Poetika" asari ustida ishlash.
3. Ilmi bade' namunalari
4. Forobiy, Ibn Sino, Mahmud Zamahshariylarning poetikaga oid asarlari ustida ishlash.
5. "Hadoyiq us-sehr fi daqoyiq ush-she'r" risolasi, Kamoliddin Husayn Voiz Koshifiyning "Badoe ul-afkor fi sanoe' ul-ash'or" risolasi tahlili.
6. "Funun al-balog'a" matniustida ishlash.
7. Mezon ul-avzon", "Muhokamat ul-lug'atayn" va "Majolis un-nafoyis"da poetika masalalarining aks etishi.
8. "Risolai aruz" ("Muxtasar") asarining matni ustida ishlash.
9. She'riy san'atlar ustida ishlash.
10. She'riy san'atlar ustida ishlash.
11. She'riy san'atlar ustida ishlash.
12. She'riy san'atlar ustida ishlash.
13. "Shoir ahvoli vas her mubolafaasi xususida" asarining mazmuni va mohiyati.
14. Mumtoz poetikaga doir zamonaviy asarlar va ularning tahlili
15. Mumtoz poetikani o'rganishning ilmiy-nazariy hamda amaliy ahamiyati.

Amaliy darslarni uyushtirish bo'yicha kafedraning professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va yo'llanmalar ishlab chiqiladi. Unda ilmi toliblar ma'ruza darslarida olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy jihatdan boyitadilar. Shuningdek, darslik, o'quv qo'llanmalar, dars yo'rug'lari asosida talabalar bilimini mustahkamlashga erishish, ilmiy maqolalar va tezislar chop etish orqali talabalar ilmiy faolligini oshirish, mavzular bo'yicha ilmiy ma'ruzalar tayyorlash tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Talabalar mustaqil topshiriqlarni tayyorlash jarayonida quyidagi ko'rsatmalardan foydalanishlari tavsiya etiladi:

- darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari va dars yo'rug'laridan kurs mavzularini o'rganish;
- mumtoz poetika bilan bog'liq mavzularni o'zlashtirish;
- mumtoz poetikaning yo'nalishlari va sohalarini bilish;
- shu sohada yaratilgan tadqiqotlardan xabardor bo'lish.

Mustaqil topshiriqlarning mavzulari:

1. Mumtoz poetika manbalarini o'rganishning metod va usullari.
2. Poetik matnni o'qib o'rganish va tarjima qilishda ilmiy hamda nufuzli lug'atlardan foydalanish prinsiplari.
3. Poetik matnni o'qib, undagi polisemantizmlarni aniqlash; so'z ma'nolariga e'tibor qaratish.
4. Mumtoz matnni badiiy jihatdan tahlil qilish.